

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕННИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»

ОСНОВИ ФЕРМЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОГРАМА (ОРІЄНТОВНА)

навчальної дисципліни
підготовки фахових молодших бакалаврів
спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва
в закладах фахової передвищої освіти

Рожисьце
2022

Укладач програми:

Куденчук Л. А., викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Рецензент:

Мосійчук Г. С., викладач технологічних дисциплін, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Рекомендовано цикловою комісією технологічних дисциплін ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького» (протокол від 21.12.2022 р. № 5)

Схвалено педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького» (протокол від 09.02.2023 р. № 4)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

«Основи фермерської діяльності»

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійна програма	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Нормативна чи вибіркова	Вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	2
Загальна кількість годин	60
Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять, обсяг годин:	
Навчальні заняття:	
Лекції	22
Практичні заняття	8
Самостійна робота	30
Форма підсумкового контрольного заходу	залік

ВСТУП

Розвиток аграрного сектору зумовив появу різних організаційно-правових форм підприємництва у сільському господарстві. Фермерство вважається однією з найпоширеніших форм підприємницької діяльності в аграрній сфері. В Україні також фермерська діяльність набула широкого розповсюдження та розвитку. Це пов'язано із сучасною реорганізацією відносин у сільському господарстві. Розвиток фермерства як однієї з перспективних форм господарювання є об'єктивним процесом, що здійснюється на основі системного узгодження соціальних, організаційно-економічних, природних, техніко-технологічних факторів розвитку ринкових відносин. Головною перевагою фермерських господарств є можливість ефективно поєднувати підприємницьку ініціативу селян, їх господарські можливості з інтересами держави, соціальною сферою і стилем життя селян.

Навчальна дисципліна «Основи фермерської діяльності» передбачає формування теоретичних знань та практичних умінь, які необхідні для організації та здійснення фермерської діяльності і ґрунтується на системному підході до ефективної взаємодії всіх ланок процесу виробництва та реалізації продукції в фермерстві.

Метою навчальної дисципліни є формування та розвиток компетентностей, що спрямовані на здобуття студентом теоретичних знань, вмінь і навичок у сфері створення, організації, ведення та розвитку суб'єктів фермерської діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є високі темпи розвитку, вдосконалення діяльності, отримання стабільного прибутку за рахунок раціонального ведення діяльності, забезпечення споживачів усіх рівнів сільськогосподарською продукцією відповідної якості та асортименту.

Міждисциплінарні зв'язки: «Економічна теорія», «Економіка виробництва продукції тваринництва», «Основи бухгалтерського обліку», «Менеджмент і маркетинг», «Організація виробничої і бізнесової діяльності».

Компетентності, що набуваються здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни «Основи фермерської діяльності»:

- розуміння сутності, принципів та особливостей фермерського господарства;
- здатність описувати правові основи організації діяльності фермерських господарств;
- розуміння порядку державної реєстрації фермерського господарства;
- формулювання шляхів розвитку фермерських господарств в Україні;
- розуміння порядку надання земель фермерським господарствам;
- оволодіння методикою визначення розміру земельного податку або орендної плати за землю;
- оволодіння методикою складання бізнес-плану фермерського господарства;
- розуміння економічних засад розвитку фермерських господарств;

- розуміння особливостей формування матеріально-технічної бази фермерських господарств;
- здатність характеризувати виробничі процеси фермерського господарства;
- оволодіння методикою ведення бухгалтерського та податкового обліку в фермерських господарствах;
- розуміння особливостей організації праці в фермерських господарствах;
- здатність описувати особливості організації оплати праці, структуру заробітної плати, форми та системи оплати праці;
- оволодіння практичними навиками розрахунку заробітної плати найманим працівникам фермерського господарства;
- розуміння особливостей організації менеджменту в фермерських господарствах;
- здатність організовувати маркетингову діяльність в фермерських господарствах;
- здатність оцінювати ефективність ведення фермерського господарства, визначати резерви покращення.

Тематичний план, запропонований у програмі, є орієнтовним. При складанні робочої програми викладач може змінювати кількість годин, що відводиться на вивчення окремих тем, з обов'язковим збереженням загальної кількості годин, передбаченої навчальним планом. Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи			
№	назва	№	назва	разом	лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Теоретичні основи діяльності фермерських господарств	1.1.	Фермерське господарство в ринковому середовищі	4	2		2
		1.2.	Правові аспекти створення та функціонування фермерського господарства	6	2	2	2
		1.3.	Організація землекористування (землеволодіння) фермерських господарств	6	2		4
		1.4.	Планування в фермерських господарствах	6	2	2	2
		1.5.	Економічний механізм функціонування фермерських господарств	6	2		4
Всього за розділ				28	10	4	14
2.	Організація діяльності фермерських господарств	2.1.	Організаційні основи діяльності фермерських господарств	4	2		2
		2.2.	Організація бухгалтерського обліку у фермерському господарстві	6	2	2	2
		2.3.	Організація оплати праці в фермерських господарствах	6	2	2	2
		2.4.	Менеджмент у фермерському господарстві	6	2		4
		2.5.	Маркетинг фермерського господарства	6	2		4
		2.6.	Економічна ефективність фермерських господарств	4	2		2
Всього за розділ				32	12	4	16
Разом годин з навчальної дисципліни				60	22	8	30

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

1.1. Фермерське господарство в ринковому середовищі

Фермерське господарство як форма підприємницької діяльності. Сутність фермерського господарства, його роль та місце в ринковій економіці. Форми фермерського господарства.

Принципи фермерства як форми підприємницької діяльності. Особливості фермерського господарства, що виокремлює його серед інших форм підприємницької діяльності.

Суб'єкти фермерського господарства. Голова та члени фермерського господарства.

1.2. Правові аспекти створення та функціонування фермерського господарства

Законодавство про фермерське господарство: Конституція України, Господарський кодекс України, Земельний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», Закон України «Про фермерське господарство».

Етапи створення фермерського господарства. Встановлення права громадян на створення фермерського господарства. Отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства. Заява громадянина про надання земельної ділянки.

Державна реєстрація фермерського господарства. Статут фермерського господарства.

Державна підтримка фермерських господарств. Основні напрями державної підтримки фермерських господарств.

Семінарське заняття 1

Особливості становлення та розвитку фермерських господарств в Україні.

1.3. Організація землекористування (землеволодіння) фермерських господарств

Порядок та особливості надання земель фермерським господарствам. Послідовність виділення земель для ведення фермерського господарства. Розміри земельних ділянок. Договір оренди землі фермерського господарства. Склад земель фермерського господарства. Приватизація земельних ділянок членами фермерських господарств.

Плата за землю: земельний податок чи орендна плата. Визначення розміру земельного податку або орендної плати за землю. Пільги для фермерських господарств. Особливості пільгового оподаткування земельним податком.

Землеустрій фермерського господарства. Обов'язки з володіння і використання землі, вжиття комплексу заходів щодо ефективного використання землі відповідно до цільового використання та проекту внутрішньогосподарського землеустрою. Права та обов'язки фермерського господарства та його членів щодо використання земельних ділянок.

Шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів в фермерських господарствах України.

1.4. Планування в фермерських господарствах

Поняття про планування, його зміст і завдання на сучасному етапі формування ринкових відносин. Принципи планування. Методи планування. Види планування. Оперативні плани-розрахунки у фермерських господарствах, їх зміст, система складання та організація контролю за виконанням плану.

Необхідність і доцільність планування у фермерських господарствах.

Бізнес-планування в фермерських господарствах. Сутність, завдання та призначення бізнес-плану. Функції бізнес-плану: зовнішня і внутрішня. Стадії розробки бізнес-плану: початкова, підготовча, основна.

Технологія розробки бізнес-плану. Структура бізнес-плану. Зміст основних розділів бізнес-плану. Оформлення бізнес-плану.

Практичне заняття 1

Складання бізнес-плану.

1.5. Економічний механізм функціонування фермерських господарств

Економічні засади розвитку фермерських господарств. Економічний механізм регулювання діяльності фермерських господарств в Україні.

Фінансова діяльність фермерських господарств. Способи залучення фінансових ресурсів. Кредитування фермерських господарств.

Оподаткування фермерських господарств. Податкова система України. Класифікація та види податків в Україні. Взаємовідносини фермерського господарства з фінансовою системою.

Системи оподаткування для фермерських господарств. Характеристика загальної системи оподаткування, її переваги та недоліки. Податок на прибуток. Суть спрощеної системи оподаткування, її переваги та недоліки. Єдиний податок. Податок на додану вартість.

Податкова звітність фермерських господарств. Податкова декларація з податку на прибуток. Податкова декларація платника єдиного податку.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

2.1. Організаційні основи діяльності фермерських господарств

Майно фермерського господарства. Формування матеріально-технічної бази фермерських господарств. Умови і порядок забезпечення фермерських господарств виробничими і житловими приміщеннями, технікою та іншими ресурсами.

Господарська діяльність фермерського господарства. Виробнича діяльність фермерського господарства. Забезпечення якості продукції, вирощеної фермерським господарством. Пошук раціональних форм і методів використання природних та економічних ресурсів аграрного виробництва.

Виробничо-економічні відносини фермерського господарства з іншими підприємствами та організаціями.

2.2. Організація бухгалтерського обліку у фермерському господарстві

Облік у фермерських господарствах за простою формою. Спрощена форма ведення бухгалтерського обліку фермерських господарств. Особливості обліку за простою та спрощеною формою обліку. Книга обліку доходів і витрат. Спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств.

Основні та оборотні засоби господарства. Порядок обліку товарно-матеріальних цінностей. Облік готівки та грошових коштів на поточному рахунку в банку. Порядок обліку розрахунків. Облік доходів та витрат. Визначення фінансового результату діяльності фермерського господарства.

Звітність фермерських господарств. Фінансова звітність фермерського господарства. Баланс фермерського господарства. Звіт про фінансові результати фермерського господарства.

Практичне заняття 2

Складання фінансової та податкової звітності фермерських господарств.

2.3. Організація оплати праці в фермерських господарствах

Трудові відносини в фермерських господарствах. Особливості організації оплати праці в фермерських господарствах. Кодекс законів про працю України. Закон України «Про оплату праці». Мінімальна заробітна плата. Форми та

системи оплати праці. Структура заробітної плати. Основна заробітна плата. Додаткова заробітна плата. Інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Трудовий договір (контракт). Методика нарахування оплати праці працівникам, яких найняв фермер для виконання конкретного виду та обсягу робіт. Оплата праці різних категорій працівників. Преміювання працівників. Податок з доходів фізичних осіб. Єдиний соціальний внесок. Документальне оформлення розрахунків з оплати праці.

Практичне заняття 3

Розрахунок оплати праці найманим працівникам фермерського господарства.

2.4. Менеджмент у фермерському господарстві

Менеджмент: суть, мета та завдання. Принципи менеджменту. Функції менеджменту: планування, організації діяльності, мотивації, контролю. Основи управлінських рішень. Суть та характерні особливості управлінських рішень. Розробка та ухвалення управлінських рішень. Методи ухвалення управлінських рішень.

Методи менеджменту: економічні, організаційно-розпорядчі, соціально-психологічні.

Особливості менеджменту в фермерських господарствах. Менеджер у системі управління фермерським господарством. Вимоги до менеджера в сучасних умовах. Організація підготовки та проведення зборів, виробничих нарад, бесід, переговорів, телефонних розмов.

2.5. Маркетинг фермерського господарства

Маркетинг: суть та основні поняття. Принципи маркетингової діяльності. Особливості організації маркетингової діяльності в фермерських господарствах. Маркетингова інформаційна система фермерського господарства. Маркетингові дослідження в фермерських господарствах. Значення маркетингових досліджень. Етапи проведення маркетингових досліджень.

Товарна політика фермерського господарства. Товар у маркетинговій діяльності фермерського господарства. Конкурентоспроможність товару. Життєвий цикл товару. Управління життєвим циклом товару.

Маркетингова цінова політика фермерського господарства. Суть і значення ціни. Внутрішні та зовнішні фактори ціноутворення. Методи ціноутворення

Комунікації в системі управління фермерським господарством. Поняття комунікації та комунікаційного процесу. Канали та засоби комунікації. Маркетингові комунікації. Етапи розробки ефективних комунікацій. Засоби

маркетингових комунікацій. Реклама. Види реклами. Засоби поширення реклами. Стимулювання збуту. Особливості процесу персонального продажу.

2.6. Економічна ефективність фермерських господарств

Сутність і види ефективності діяльності фермерського господарства. Критерії, методи та показники ефективності функціонування фермерських господарств. Основні напрями підвищення ефективності діяльності фермерських господарств.

Методи визначення показників економічної ефективності діяльності фермерських господарств. Аналіз ефективності виробничої діяльності. Оцінювання фінансового стану та виробничо-фінансових результатів діяльності фермерських господарств. Аналіз платоспроможності та ліквідності фермерського господарства. Аналіз рентабельності.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням в закладах фахової передвищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості спеціаліста, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Але розв'язання цього завдання неможливе, якщо в освітньому процесі існуватиме лише передача знань від викладача до студента. Щоб залучити студента до активного здобуття знань, неоціненною є роль самостійної роботи.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведену на самостійне вивчення. Самі ж теми на самостійне вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливості розвивати педагогічно-доцільну лінію співпраці та перетворити свій предмет на засіб формування всебічно розвиненої особистості студента.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 (зі змінами і доповненнями).
2. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (зі змінами і доповненнями).
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями).
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами і доповненнями).
5. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII (зі змінами і доповненнями).
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV (зі змінами і доповненнями).
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII (зі змінами і доповненнями).
8. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-XII (зі змінами і доповненнями).
9. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV (зі змінами і доповненнями).
10. Андрійчук В. Г. Економіка агропромислового комплексу: підручник. Київ: КНЕУ, 2013. 779 с.
11. Балабанова Л. В., Холод В. В., Балабанова І. В. Маркетинг підприємства. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 612 с.
12. Бутинець Ф.Ф. Основи бізнесу: навчальний посібник. Житомир: ПП «Рута», 2004. 364 с.
13. Ватуля І. Д., Гладка Л. О. Організація обліку у фермерських господарствах: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 312 с.
14. Галушко В. П. Основи аграрної економіки: підручник. Київ: Вища освіта, 2013. 399 с.
15. Гой І. В. Підприємництво: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 368 с.
16. Горьовий В. П., Тимчук С. В. Менеджмент фермерських господарств: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 366 с.
17. Доброва Н. В. Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса, 2018. 305 с.
18. Дробот В. І., Зуб Т. І. Економічний довідник аграрника. Київ: Преса України, 2015. 800 с.
19. Дудар Т. Г., Волошин Р. В., Дудар В. Т. Менеджмент: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 336 с.
20. Єрмаков О. Ю. Підприємництво в аграрних формуваннях: навчально-методичний посібник. Київ: НУБіП, 2008. 271 с.

21. Ільчук М. М., Іщенко Т. Д. Підприємницька діяльність та агробізнес: підручник. Київ: Вища освіта, 2016. 543 с.
22. Колот А. М. Створення власного бізнесу: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2017. 311 с.
23. Король Г. О., Труш Ю. Т., Акімова Т. В. Облік у фермерських господарствах: навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2017. 139 с.
24. Котлер Філіп, Армстронг Гарі. Основи маркетингу. Київ: Діалектика, 2020. 800 с.
25. Мазаракі А. А. Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Харків: Фоліо, 2014. 846 с.
26. Малік М. Й., Федієнко П. М. Аграрна реформа і розвиток підприємництва. Київ: ІАЕ УААН, 2018. 271 с.
27. Мельников А. М., Коваленко О. А., Пундяк Н. Б. Основи організації бізнесу: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2013. 200 с.
28. Павловська Л. Д. Економіка підприємства: навчальний посібник. Житомир: Видавництво ЖНАЕУ, 2019. 640 с.
29. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва: навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2015. 256 с.
30. Пилипенко К., Ліпський Р. Облік у фермерських господарствах: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 368 с.
31. Пилявець В. М., Милявець М. Т. Фінанси: навчальний посібник. Київ: Аграрна освіта, 2010. 306 с.
32. Подолянчук О. А., Коваль Н. І., Гудзенко Н. М. Облік в фермерських господарствах: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 375 с.
33. Рульєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.
34. Саблук П. Т. Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання. Київ: ІАЕ, 2016. Т.1. 831 с.; Т.2. 851 с.
35. Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П. Загальний курс агробізнесу: навчальний посібник. Київ: Товариство «Знання», КОО, 2000, 301 с.
36. Череп О. Г. Маркетинг: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2021. 728 с.

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: www.rada.gov.ua.
2. Державна служба статистики України: www.ukrstat.gov.ua.
3. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua.
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України:
www.me.gov.ua.
5. Комітет з питань промислової політики та підприємництва:
www.komprompol.rada.gov.ua.
6. Торгово-промислова палата України: www.ucci.org.ua.
7. Український союз промисловців та підприємців: www.uspp.ua.
8. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу:
www.uaib.com.ua.
9. Офіційний сайт Міжнародної асоціації бізнес інновацій:
www.inbia.org.ua.
10. Державна служба статистики України: ukrstat.gov.ua.
11. Державний аграрний реєстр: www.ag.gov.ua.